

פרשת וישלח - הרב ברוך רוזנבלום שנת תש"ע

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת וישלח.

עוסקת הפרשה במפגש של יעקב עם עשו, לאחר 34 שנים שהם לא ראו זה את זה. עשרים שנה שהה יעקב אבינו בבית לבן, ו-14 שנה שהה בישיבת שם ועבר. אחיו שונא אותו, רוצה להרוג אותו ורבקה אומרת לו לפני שהוא הולך לבית לבן, שהיא תשלח שליח לקחת אותו מבית לבן, כפי שאכן היה - היא שלחה את דבורה המינקת, כדי לבשר ליעקב אבינו שהוא יכול לחזור בחזרה.

יעקב אבינו נערך למפגש עם עשו, אומרת התורה - {ד} וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום.

אומר רש"י - וישלח יעקב מלאכים. מלאכים ממש.

במדרש כתוב {ילקוט שמעוני} שבתחילה, ניסה יעקב אבינו לשלוח בני-אדם ואף אחד לא רצה ללכת, לכן הוא השתמש בשירותי המלאכים. חז"ל אומרים - להגר שפחת שרה הזדמנו מלאכים, אליעזר עבד אברהם הזדמנו לו מלאכים, ליוסף הצדיק הזדמנו שלושה מלאכים, אז וודאי שגם לאביו יזדמנו מלאכים.

כמה מלאכים היו שמה ?

במדרש מובא {בראשית רבה, פרשה ע"ה, אות י} - מלמד שנתנו לו ליעקב ארבעת אלפים רבוא מלאכי השרת.

לפי חשבון פשוט, מדובר על 40 מיליון מלאכים. אני לא יודע מה עשו בכלל מסתובב באזור הזה. ☺

נשאלת השאלה - מאיפה הביא יעקב את המלאכים האלה ?

שואל המושב זקנים מבעלי התוספות - איך יכול יעקב אבינו להשתמש במלאכי חו"ל, או במלאכי א"י, כדי לשגר אותם להר שעיר ?

ואומר - היות והבטיחו את הר שעיר לעם ישראל, זה נחשב לא"י ואפשר לשלוח את מלאכי א"י להר שעיר.

אומרת הגמרא {מסכת עבודה זרה ה, א} - וא"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא שנאמר {ישעיה נח-ח} והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך וכל העובר עבירה אחת מלפנתו ומוליכתו ליום הדין שנאמר {איוב ו-יח} ילפנו ארחות דרכם וגו'.

אומר המהרש"א - מה ההבדל בין מצוה לעבירה ? כי במצוה, המלאך הולך לפניו, שנאמר {ישעיה נח, ח} והלך לפניך צדקך, כי ההולך למקום שמחה אין צריך להחזיק בו, כי לא יברח. מה שאין כן בעבירה, המלאך הולך אחריו ומחזיק בו כדי שלא יברח.

אומר הספר אמרי שמאי (בשם המהרש"א) - אם כתוב וישלח יעקב מלאכים לפניו, פירוש הדבר, שהמלאכים האלה היו מלאכים שנבראו מהמצוות שלו.

אומרת התורה - {ה} ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה: {ו} ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך.

אומר רש"י - גרתי. לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני {לעיל כז כט} הוה גביר לאחריך, שהרי לא נתקימה בי. דבר אחר גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים: {ו} ויהי לי שור וחמור. אבא אמר לי {כז כח} מטל השמים ומשמני הארץ, זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ.

במדרשים על הנושא הזה, אומרים חז"ל, שהדברים ששלח יעקב אבינו באמצעות המלאכים, לא היו דברים כפשוטם. יעקב אבינו רצה לבשר לעשו שהוא מוכן למאבק איתו.

הרי יעקב אבינו המתין עד שנולד לו יוסף, כך קראנו בסוף פרשת ויצא, בשבוע שעבר - {ל, כה} ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולא ארצי.

אומר רש"י - כאשר ילדה רחל את יוסף. משנולד שטנו של עשו, שנאמר {עובדיה א יח} והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, אש בלא להבה אינו שולט למרחוק, משנולד יוסף בטח יעקב בקב"ה ורצה לשוב.

בשני מקומות במדרש רבה, אומרים חז"ל על הפסוק {לב, ו} ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך, שהדברים לא כפשוטם :

אומר המדרש רבה {בראשית רבה, פרשה עה, אות יב} - ויהי לי שור וחמור, שור, זה יוסף, שְׁנָאֵמֶר {דברים לג, יז}: בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. חֲמֹר, זה יִשְׁשָׁכָר, דְּכָתִיב {בראשית מט, יד}: יִשְׁשָׁכָר חֲמֹר גֵּרָם.

כך כביכול, לפני שמגיע מלך המשיח, מולכים השרים.

אומר המהרש"א - יעקב ראה, שאפילו שווים קצת אי אפשר שיהיו [אין שוויון בין יעקב ועשו], אלא לפי מעשים של ישראל, להשתעבד אחד בחברו שיעבוד גמור, כדכתיב ורב יעבוד צעיר וגו', על כן אמר לעשו יעקב נא אדני לפני עבדו. לשון לפני, הוא קודם בזמן, כמו לפני בא יום ה', שעשו יהיה אדון קודם וישראל יהיה העבד, ואח"כ יהיה, שישראל יהיה האדון ועשו יהיה העבד.

אומר המהרש"א, שזו היתה בעצם בקשה של יעקב אבינו. יעקב אבינו אומר לעשו "יעקב נא אדני לפני עבדו", כלומר "תעשה לי טובה, תמלוך אתה לפני שאני אמלוך".

יוצא, שהקב"ה בעצם נענה לבקשה של יעקב אבינו, שאדום ימלוך לפני שימלוך מלך בישראל.

המגלה עמוקות מביא, כפי שמביא הילקוט הראובני, שנח כבר רמז לכך - נח שלח קודם את העורב שזו מלכות אדום, ורק לאחר מכן שלח את היונה, שהיא כנסת ישראל.

נביא עוד מדרש אחד, לפני שניגש לעומק הדברים:

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה פג, אות ד} - (בראשית לו, מג): **אלוף מגדיאל אלוף עירם, יום שמלך לוטינוס נראה לרבי אמי בחלום היום מלך מגדיאל, אמר עוד מלך אחד נתבקש לאדום. אלוף עירם** שיהיה המלך האחרון שימלוך באדום, **אמר רבי חנינא צפורה למה נקרא עירם שהוא עתיד לערם תסוריות** ערימות של כסף **למלך המשיח. אמר רבי לוי מעשה בשלטון אחד ברומי שהיה מבזבז תסוריות של אביו, אביו הניח אוצרות של כסף והוא בזבזם, נראה לו אליהו בחלום אמר לו אבותיך מצמתין אוגרים כסף ואת מבזבז, ולא זז עד שמלאן.** אותו מלך היה חוזר וממלא את מה שאביו מילא, כדי להכין את כל הכסף לקראת בואו של משיח. כך מסכם המדרש את הפסוק האחרון בפרשה.

אומר המדרש {בראשית רבה, עח, אות יב} - **אמר ליה כל אותן הדורות שנתן אבינו יעקב לעשו עתידין אמות העולם להחזירין למלך המשיח לעתיד לבוא** זה לא רק העיזים והתיישים שנתן לו יעקב. תעשו חשבון כמה תולדות נולדו מאז, וחוץ מזה כתוב {ג, ה} **בְּקֶבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי**, אומרת הגמרא {מסכת סוטה יג, א}, שנתן לו את כל הכסף שהוא עשה בבית לבן. עשה מעין ערימה ואמר לו "קח חלקך בשביל מערת המכפלה". כל זה עתיד לחזור בבואו של משיח. **מאי טעמיה מה המקור? (תהלים עב, י): מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו, יביאו אין כתיב כאן** 'יביאו' אלא **ישיבו** הם ישיבו את מה שהם קבלו כבר.

במקום אחר במדרש רבה {שם, אות ו} - **רבנן אמרי שור זה משיח מלחמה** משיח בן יוסף, **שנאמר (דברים לג, יז): בכור שורו הדר לו. חמור, זה מלך המשיח, שנאמר (זכריה ט, ט): עני ורכב על חמור וגו'.**

יוצא עפ"י דברי המדרש, שאמר יעקב אבינו לעשו - אני לא מודאג, יש לי גם את יוסף וגם את יששכר, אלו שני אמצעי ההגנה שלי. מצד שני, יש לי את שני הכלים להביא את המשיח - יש לי את השור, שהוא משיח בן-יוסף, ויש לי את החמור, שהוא משיח בן-דוד.

לפני שנתקדם בס"ד, אני רוצה להקדים הקדמה קצרה:

פרשת וישלח מסתיימת בפרק ל"ו, פרק המונה 43 פסוקים. כל הפסוקים מדברים על מלכות אדום - על כל צאצאיה וגווינה. מי התחתן עם מי, מי האשה של מי, מי הפילגש ואיזה הכלאות הם עשו בבהמות. לקראת הסוף, מדברת התורה על שמונה מלכים שמלכו באדום, החל מפסוק ל"א - מ"ג, התורה מציינת את שמות המלכים - **(לא) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל...**

את כל הלכות שחיטה לומדים ממילה אחת בתורה - 'וְזָבַחְתָּ'. כל מילה בתורה נכתבה בדקדוק ובדיוק, למה נכתבה, איך נכתבה.

אומרים חז"ל - **יפה שיחת עבדי אבות לפני הקב"ה מתורתם של בנים**, כי תורה היא מלשון הוראה.

התורה כותבת 43 פסוקים על מלכי אדום.

אם כך, **נשאלת השאלה** - מה יש לנו עם מלכי אדום?

ישמעאל ותולדותיו זוכים לשבעה פסוקים, אדום ל-43 פסוקים! מה יש לנו איתם? למה אנחנו צריכים לדעת את כל השושלת שלהם?! למה זה משנה???

אומרים חז"ל במדרש, ששמונת המלכים באו כעונש על התרפסותו של יעקב אבינו בפני עשו.

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה עה, אות יא} - **באותה שעה שקרא יעקב לעשו אדני, אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה השפלת עצמך וקראת לעשו אדני ח' פעמים, חייך אני מעמיד מבניו שמונה מלכים קדם לבניך, שנאמר (בראשית לו, לא): ואלה המלכים אשר מלכו וגו'.**

אומרת הגמרא {מסכת עבודה זרה ח, ב} - **(בראשית לג-יד) יעבר נא אדני לפני עבדו עשרין ושית שנין דקמו בהימנותיהו בהדי ישראל הרומיים משלו לפני ישראל.**

אומר רש"י - **לפני עבדו**. דרך השר להלך לפנים.

האתרוג, גם נמשל ללב, כי המשיח הוא ליבו של ישראל, והוא המלך היחיד שמופיע כאן עם שם אשתו, כי אישה ובעל זה שלמות.

אנחנו רוצים בע"ה לגלות נושא אחד בפרשה, ללכת עם הקו הזה מבלי להיכנס לתורת הקבלה, רק לדבר על תורת הנגלה, ולעסוק קצת במלכות אדום. כפי שנראה, שזוהי המלכות האחרונה שתלווה אותנו לקראת בואו של מלך המשיח.

לאחר שעשו מגיע ורואה את יעקב אבינו, אומרת התורה {לג, ד} וַיֵּרֶץ עֲשׂוֹ לְקִרְאָתוֹ וַיַּחְבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל צְאָרָו וַיִּשְׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ.

על המילה וַיִּשְׁקֵהוּ יש נקודות.

שואלים חז"ל - מדוע נקוד על וַיִּשְׁקֵהוּ ?

אומר רש"י - אמר ר' שמעון בן יוחאי הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו.

כותב הפרקי דרבי אליעזר {פרק לז} - אמר עשו, איני הורג את יעקב אחי בחיציים ובקשת, אלא בפי אני הורגו ומוציא את דמו, שנאמר {בראשית לג, ד} וַיֵּרֶץ עֲשׂוֹ לְקִרְאָתוֹ וַיַּחְבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל צְאָרָו וַיִּשְׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ. אל תהי קורא ויִשְׁקֵהוּ אלא וַיִּשְׁקֵהוּ. ונעשה צוארו של יעקב כעצם השן, ועליו הכתוב אומר {שיר-השירים ז, ה} צֶאֱזָרְךָ כְּמַגְדֵּל הַשֵּׁן, וְקֵהוּ שִׁנְיוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ.

יוצא עפ"י הפרקי דרבי אליעזר, שעשו לא רצה לנשק אותו, אלא לנשוק אותו, ובאמצעות הנשיכה הזאת, להוציא את דמו של יעקב אבינו.

כותב המדרש רבה {בראשית רבה, פרשה עח, אות ט} - וַיֵּרֶץ עֲשׂוֹ לְקִרְאָתוֹ וַיִּשְׁקֵהוּ {בראשית לג, ד}, נְקוּד עָלָיו, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר בְּכָל מְקוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא הַכֶּתֶב רַבָּה עַל הַנִּקְדָּה אֵתָּה דוֹרֵשׁ אֵת הַכֶּתֶב, הַנִּקְדָּה רַבָּה עַל הַכֶּתֶב אֵתָּה דוֹרֵשׁ אֵת הַנִּקְדָּה, כָּאֵן לֹא כֶּתֶב רַבָּה עַל הַנִּקְדָּה וְלֹא נִקְדָּה רַבָּה עַל הַכֶּתֶב אֲלֵא מִלְמַד שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה וְנִשְׁקוּ בְּכָל לְבָבוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יִנְאִי אִם כֵּן לָמָּה נִקְוֶה עָלָיו, אֲלֵא מִלְמַד שֶׁלֹּא בָּא לְנִשְׁקוֹ אֲלֵא לְנִשְׁכּוֹ, וְנִעֲשֶׂה צְאָרָו שֶׁל אֲבִינוּ יַעֲקֹב שֶׁל שִׁישׁ וְקֵהוּ שִׁנְיוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רִשְׁעִי, וְמֵה תִּלְמוּד לֹמַר וַיִּבְכּוּ, אֲלֵא זֶה בּוֹכָה עַל צְאָרָו וְזֶה בּוֹכָה עַל שִׁנְיוֹ.

נשאלת השאלה - מה רצה עשו מהצוואר של יעקב?! אתה רוצה להרוג אותו, תן לו אגרוף!

בספרי רבותינו חכמי הסוד, יש התייחסות מיוחדת לפרשה הזאת, בייחוד לפסוקים האחרונים. בכתבי האר"י הקדוש מבואר, שכל 43 הפסוקים מדברים מזמן בריאת העולם ועד בואו של משיח.

התורה לא סתם כך מאריכה 43 פסוקים על מלכי אדום, כל האלופים שלהם וכל התולדות שלהם, עם מי התחתנו ומה עשו. כל זה מדובר מאדם הראשון ועד בואו של משיח צדקנו.

בספרו של הרב פינקוס {תפארת שמשון} הוא כותב את הדברים הללו, והוא מביא את דברי הרמח"ל בספרו {תתק"ו תפילות} שמבאר שם, מדוע התורה טמנה את כל סודות המשיח דווקא עם מה שיארע עם אדום.

כותב הרמח"ל משל נפלא:

משל לבן-אדם שרוצה להעביר יהלום יקר ערך, אין לו ברינקס ☺. מה הוא יעשה?

הדרך, כותב הרמח"ל, להטמין את זה בתוך האשפה. יש לו שקית עם לכלוכים, הוא מחביא את זה שם. גם אם מיישה יבדוק אותו, שם הוא לא יחפש.

כותב הרמח"ל - אילו התורה היתה כותבת את זה בברית בין הבתרים, כל אחד היה בודק מה כתוב שם. טמנו את זה בתוך מלכי אדום, שם אף אחד לא מייחס לזה חשיבות. שם התורה טמנה מה יקרה מבריאת העולם ועד בואו של משיח.

מופיעים כאן שמונה מלכים, המדרש מדבר על זה בהרחבה, שכל המלכים שהיו לאדום לא היו מלכים 'מקוריים'. אף אחד לא היה שייך לאדום, כולם היו מלכים שבאו מבחוץ.

יש לי חבר שהוא יבואן מסין. בפעם הראשונה שהוא חזר משם, הוא אמר לי "לא יאומן, כל סין עובדים זרים" ☺

אתה קורא פה - {לב} וַיִּמְלֹךְ בְּאֵדוֹם בָּלַע בֶּן בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה: {לג} וַיָּמָת בָּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו יוֹבָב בֶּן זֶרַח מִבְּצָרָה: {לד} וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו חֲשֵׁם מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי: {לה} וַיָּמָת חֲשֵׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הֲדַד בֶּן בְּדַד הַמֶּכָּה אֶת מִדְיָן בְּשָׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֻזִּית: {לו} וַיָּמָת הֲדַד וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו שִׁמְלֵה מִמְּשָׁרְקָה: {לז} וַיָּמָת שִׁמְלֵה וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו שְׂאוּל מִרְחֻבוֹת הַנֶּגֶב: {לח} וַיָּמָת שְׂאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו בְּעַל חֲנָן בֶּן עֶכְבֹּר...

שימו לב למלך האחרון {לט} וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הָדָר וְשֵׁם עִירוֹ פְּעוֹ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטָבָל בֵּת מִטְרַד בֵּת מִי זָהָב.

כותב הרב פינקוס, בשם האר"י הקדוש - הָדָר זֶה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁנִּקְרָא כֵּן עַל שֵׁם פְּרִי עֵץ הָדָר. פְּרִי עֵץ הָדָר,

עשו לא כיוון סתם ככה לצוואר, אנחנו לא מדברים על הדברים כפשוטם, אלא בעומק שבדבר. בע"ה בפר' ויגש נקרא על הבכי שבכו יוסף ובנימין.

אומרים חז"ל בגמרא (מסכת מגילה טז, ב) - {בראשית מה-יד} ויפול על צוארי בנימן אחיו כמה צוארין הוו ליה לבנימין אמר רבי אלעזר בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב ובנימין בכה על צואריו בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף ועתידי ליחרב.

שואלים חז"ל - למה נמשל בית המקדש לצוואר ?

כי כתוב **כְּמַגְדֵּל דָּוִד צֹאֲרָךְ**. בצוואר ישנם שני עורקים, הקנה משמש לנשימה והנשט משמש למאכל. זה מה שמחבר בין הראש לגוף. ניתקת את זה, אין בן-אדם. להבדיל אלף אלפי הבדלות - הראש זה הקב"ה והגוף זו כנסת ישראל. בית המקדש זה הצוואר, הוא המחבר בין הקב"ה לכנסת ישראל.

עשו רצה לנתק את הקשר הזה. לכן הוא ניסה לנשוק את יעקב אבינו בצווארו, כדי לנתק את החיבור של יעקב עם הבורא יתברך.

אמנם כעת לא עלה בידו, אבל בבית שני הוא קיבל אחיזה, ולא סתם אחיזה אלא אדום הוציאה את היסודות של בית המקדש.

אומר רש"י - וישקהו. אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב.

זו הלכה, מעין הלכה למשה מסיני. תמיד בכל מצב, עשו ישנא את יעקב אבינו !

אנחנו רוצים לעמוד על כמה נקודות, ובסיום השיעור בע"ה נסגור את המעגל:

כותב הפרקי דרבי אליעזר (פרק מח) - רבי אליעזר אומר חמש אותיות שנכפלו בתורה באותיות כולם בסוד הגאולה. כ"ף, בו נגאל אברהם אבינו מאור-כשדים, שנאמר {בראשית יב, א} לָךְ לָךְ מֵאֲרָצְךָ. מ"ם, בו נגאל יצחק אבינו מיד פלשתים, שנאמר {שם כו, טז} לָךְ מֵעַמִּנוּ כִּי עֲצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מֵאֵד. נו"ן, בו נגאל יעקב אבינו מיד עשו, שנאמר {שם לב, יב} הֲצִילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו. פ"ה, בו נגאלו אבותינו ממצרים, שנאמר {שמות ג, טז} פֶּקֶד פִּקְדָתִי אֲתֶכֶם. צד"י, בו עתיד הקב"ה לגאול את ישראל בסוף מלכות רביעית ולומר להם צמח צמחתי לכם, שנאמר {זכריה ו, יב} הִנֵּה אִישׁ צִמַּח שְׁמוֹ וּמִתְחַתָּיו יִצְמַח וּבִנָּה אֶת הֵיכַל ה'.

כותב ילקוט הראובני - המילה נָא כוללת את כל ארבעת הגלויות - גלות בבל ומדי זה **נָא** = נבוכדנצר ואֶחָשְׁוֹרֹשׁ. גלות יוון זה **נָא** = נִיקְנוֹר ואֶנְטִיכּוֹס. מלכות אדום זה **נָא** = נרון קיסר ואֶסְפִּסְיוֹס.

ממילא, ביקש יעקב הַצִּילֵנִי נָא - על כל הגלויות שעתידים בניו לעבור.

אומר ר' שמשון מאוסטרופולי - {ישעיה כד, טז} מִכְנַף הָאָרֶץ זְמֶרֶת שְׁמַעְנוּ צְבִי לְצִדִּיק. **מִכְנַף** הָאָרֶץ זְמֶרֶת שְׁמַעְנוּ - מ' כ' נ' פ' אלו גאולות שכבר עברנו. צְבִי לְצִדִּיק, זוהי הגאולה שאנחנו מצפים לה - האות האחרונה, שזוהי האות צדי"ק.

ממשיך הפרקי דרבי אליעזר ואומר - {לקב"ה אין אצבעות. אין לו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף, אין לו שום דמיון כלל. היות ואנחנו לא מסוגלים להבין דבר, מבלי 'להדפיס' אותו בדבר מסוים, אם אומרים לנו 5+3 אנחנו מיד 'מדפיסים' את זה במשהו. כשרוצים 'להדפיס' איזה שהיא מידה קטנה, זוהי מידת האצבע}

ר' ישמעאל אומר חמש אצבעות של ימינו של הקב"ה כולן יסוד גאולות. אצבע קטנה, בה הראה לנו מה לעשות בתיבה, שנאמר {בראשית ו, טו} וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אִתָּהּ. אצבע שניה לקטנה, בה הכה את המצרים, שנאמר {שמות ח, טו} אֶצְבַּע אֱלֹקִים הוּא. אצבע שלישית לקטנה, בה כתב את הלוחות, שנאמר {לא, יח} לַחַת אֲבָן כְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹקִים. אצבע רביעית שהיא שניה לבוהן, בה יראה הקב"ה למשה מה יתנו ישראל בפדיון נפשם, שנאמר {שם ל, יג} זֶה יִתְּנוּ. הבוהן וכל היד, בה עתיד הקב"ה [נ"א: להראות זרוע עוזו ותפארתו לכל באי עולם] להשמיד לבני עשו שהן צרין לבני ישראל, וכן לבני ישמעאל שהם אויביו, שנאמר {מיכה ה, ח} תָּרֵם יָדְךָ עַל צָרֶיךָ וְכָל אֹיְבֶיךָ יִכְרְתוּ. עד כאן הפרקי דרבי אליעזר {פרק מח}.

יוצא, שהאות צד"י סופית, היא כנגד הבוהן, שבה הקב"ה עתיד להשמיד את אדום, ולאחר מכן יביא הקב"ה את משיח צדקנו.

מבאר ה'ולא עוד אלא', על הפרקי דרבי אליעזר לר' אליהו האיתמרי, איזה אצבע היא כנגד איזה גאולה. (הביאור לא מתוך השיעור)

כותב ה'ולא עוד אלא' - הנה כיון שחמש האותיות הכפולות שהם אותיות כמנפ"ץ, כולם רומזות על גאולת אברהם יצחק ויעקב וגאולת מצרים וגאולה העתידה, בע"ה נראה להקביל כל אות ואות כנגד הגאולות שנעשו. כל אחת כנגד אצבעו של הקב"ה, לנו ובמצרים וכו' כנזכר בתחילת המאמר. **זוה סדרן" גאולת אברהם בכ"ף** שנאמר לך-לך, מקבילת היא לגאולת נח שנעשה לו באצבע קטנה, שהוא האצבע כנגד הכל' שהיא האות שבו נגאל אברהם

אבינו ע"ה כמדובר, לרמז שמה שנגאל נח היה בזכות אברהם שהיה עתיד לצאת ממנו, שבעבור אברהם נברא העולם כדברי רז"ל (בר"ר יב, ט) בהבראם (בראשית כ, ד) באברהם. **אצבע שניה** לקטנה שבה הכה את מצרים מ' שהיה גאולת יצחק, היא האות שבאצבע זה, ובא לרמז שבעבור יצחק נגאלו ישראל ממצרים כדברי רז"ל (תנחומא שמות סימן ד'), וכמו שפירש הרב בעל-הטורים ז"ל וארא בגימטריא יצחק, שבעבור יצחק נגאלו ישראל ממצרים. ועוד שמ"ס עולה כמספר פ', לרמז מה שעמד גואל עליהם ברד"ו שנים בן פ' שנים כדכתיב ומשה בן שמונים שנה וכו' בדברים אל פרעה (שמות ז, ז), היה בזכות יצחק, והאות יוכיח שהרי באצבע ששם אות המ"ס שבו נגאל יצחק הכה את המצריים. **אצבע שלישית** שבו כתב את הלוחות, הוא האצבע כנגד הנו"ן שבו נגאל יעקב, לרמז שזכו לכשיכתב להם הלוחות בזכות יעקב שהיתה מיטתו שלמה ולא נמצא בהם פיסול והדריך לבניו והכינים והזמינם לתורה, ועדות יש שהרי באות נו"ן שבה נגאל בה כתב את הלוחות, שהאצבע שכתב את הלוחות הוא האצבע כנגד אות נו"ן. **אצבע רביעית** בה הראה למשה מה יתנו ישראל בפדיון נפשם, ובאצבע זה אות פ' שבה נגאלו ממצרים, לרמז שבעבור גאולת מצרים שנגאלו ברד"ו שנים באות פ' שנאמר פקד פקדתי (שם ג, טז) וגרם זה שלא נכנסו בנ' שערי טומאה שהיו נאבדים חס ושלוש אם היו נכנסים בחמישים שערי טומאה, זהו גרם שבאו לכלל כופר נפש ולא נאבדו בעון העגל. ובאופן אחר, פ"א נקרא משה כדאיתא באותיות דרבי עקיבא באות הפ"א שהוא משה שעל ידו נגאלו ממצרים זכו לפדיון נפשם, כי עשה הקב"ה בעבורו ומחל להם על מעשה העגל שנאמר סלחתי כדברך (במדבר יד, כ), ולכן אות פ"א שרומז על גאולת מצרים שהיה על ידי משה היא האות שבאצבע שהראה הקב"ה פדיון נפשם, לומר שבזכות משה באו לכלל פדיון נפשם כמדובר. הבוהן וכל היד בו עתיד להשמיד לבני עשו וישמעאל, זה כנגד הצד"י הרומז על הגאולה העתידה, לרמז שגאולה זאת יהיה בזכות המשיח המדוכא ביסורין צמח שמו שנאמר הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח (זכריה ו, יב).

ונראה לתת טעם לשבח למה באם הגאולות באותיות כפולות, אלא כיון שבכל דבר של גאולה מתרבים הקטרוגים אין חקר ומכוונים לעקב הגאולה, לכן הקב"ה שרוצה בה נשבע וכיוון שיש שבועה בדבר אין שום קטרוג יכל עוד לקטרג, ולכן באו הגאולות באותיות כפולות כדרך האומר הן הן שהיא שבועה (שבועות לו, א), שהכפל מורה על חוזק הדבר שלא יעבור כנשבע שאין יכל לעבור על דבריו.

אך הקושי הגדול הנופל במאמר זה היא, שכיון שישראל ידעו הסימן שמסר להם יוסף שהוא פקד יפקד, שהרי אמרו לסרח בת אשר כששאלו ממנה ואמרה אין באותות אלו (משל משה) [ממש], אמרו לה והלא אמר פקד פקדתי וכשומעה זאת הודתה להם. הרי שכולם היו יודעים בסימן, ואם כן איך אומר בעל המאמר שיוסף מסר סוד הגאולה לסרח בת אשר וכו', שגם כל ישראל יודעים בו. ועוד כיון שכולם יודעים בו, מה סימן הוא זה לכל מי שיבוא בסימן זה שהוא הגואל, כיון שהיה גלוי לכל. ובעל ספר לב אריה ז"ל הרבה בתשובה על ענין זה, וגם הביא דעות הראשונים יעוין שם. אמנם דע אמיתות התשובה על זה, יוסף אמר לאחיו פקד יפקד אלהים אתכם וזה היה הסימן, וכראות יוסף ברוח קדשו שעתידין כל הדור למות שנאמר וימות יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא (שמות א, ו) בלתי סרח בת אשר שנכנסה חיה בגן-עדן כדברי רז"ל (ילק"ש פרשת לך לך רמז עו), מסר לה יוסף הסימן שאחר מות הדור ההוא יהיה הסימן טמון בליבה, והיא דוקא יודעת בו ולא שום אחד מישראל, וכשבאו משה ואהרן עשו אותות ומופתים לעיני כל ישראל ומסרו להם הסימן של פקד יפקד, וישראל בהיות שלא היו יודעים מהו הסימן לא האמינו להם עד שבאו לשאול לסרח בת אשר, וספרו לה תחילה מענין האותות ואמרה אין באותות אלו (משל משה) [ממש], אמרו לה והרי אמר לנו פקד פקדתי, אין הכוונה שהיו יודעים בסימן, אלא הכוונה שאמרו לה יודעים אנו שהגואל שהוא אמיתי יש עמו סימן, והרי הוא אמר לנו לסימן פקד פקדתי ובראות שבה בסימן נראה שהוא הגואל, כששמעה כן אמרה זהו הגואל שכך אני מקובלת מאבא. וראיה שלא היו יודעים כל ישראל בסימן זה, שהרי קודם הגאולה שלוש שנה בא יגנון מבני בניו של אפרים ואמר נגלה עלי הקב"ה להוציא אתכם ממצרים, ויצאו והרגו אותם, כמו שהובא בפרק זה. ואם אמת שכולם היו יודעים בסימן זה, היה לו ליגנון להזכיר הסימן להחזיק בדבריו שהקב"ה שלחו, אלא שהיה הסימן נעלם מהם.

עוד נראה אופן אחר בענין המאמר, ונלך בו בדרך זה, שחמשה אותיות הם כמנפ"ץ כל אות כנגד אצבע אחד. וכפי זה נפל הכ"ף באצבע קטנה של הקב"ה שעמו היה גאולת נח, ואות מ' באצבע שניה לקטנה שבו הכה למצרים, ואות נו"ן באצבע שליש לקטנה שבו כתב הלוחות, ואות פ' באצבע רביעי שהוא שני לבוהן שבו הראה למשה מה יתנו ישראל בפדיון נפשם, אות צ' כנגד הבוהן וכל היד שבה עתיד ליפרע מאדום וישמעאל. וכפי זה צריך לחקור, למה היה לנח באות כ"ף ולמצרים באות מ' והלוחות באות נו"ן, וכן כולם.

ונראה שרמזו לו עשיית התיבה באצבע הכ' לעורר לו על התפילה שיתפלל על הדור, שהרי גדלה רעתם שעתידי

ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים."

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה ב, אות ד} – רבי שמעון בן לקיש פתר קריא בגליות, והארץ היתה תהו, זה גלות בבל, שנאמר (ירמיה ד, כט): ראיתי את הארץ והנה תהו. ובהו, זה גלות מדי (אסתר ו, יד): ויבהלו להביא את המן. וחשך, זה גלות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזרותיהן, שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל. על פני תהום, זה גלות ממלכת הרשעה מלכות אדום, שאין להם חקר כמו התהום, מה התהום הזה אין לו חקר, אף הרשעים כן. ורוח אלהים מרחפת, זה רוחו של מלך המשיח.

בעצם כבר בראשית הבריאה, הקב"ה קבע מסלול העולם נברא בשביל ישראל ובשביל התורה, כדי להביא אותם לייעוד הסופי, שזה משיח צדקנו, הם צריכים לעבור תהו ובהו וחשך על פני תהום. גמרו את זה, מגיע השלב האחרון והסופי של "ורוח אלקים מרחפת על פני המים".

כל ספר בראשית מלא עם הנקודות הללו. לא ניכנס עכשיו להסביר, מי שרוצה יעיין במדרשי חז"ל.

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה טז, אות ד, ויקרא רבה, פרשה יג, אות ה} – ונהר יצא מעדן, מקום שהדין יוצא, (בראשית ב, י): ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, אלו ארבעה נהרות שיצאים מעדן, (בראשית ב, יא): שם האחד פישון, זה בבל, על שם (חבקוק א, ח): ופשו פרשיו. (בראשית ב, יא): הוא הסבב את כל ארץ החוילה, נבוכדנצר הרשע שעלה והקיף את כל ארץ ישראל שמחילת להקדוש ברוך הוא, הדא הוא דכתיב (תהלים מב, ו): הוחלי לאלקים. (בראשית ב, יא): אשר שם הזהב, אלו דברי תורה, שנאמר (תהלים יט, יא): הנחמדים מזהב ומפז רב. (בראשית ב, יב): וזהב הארץ ההוא טוב, מלמד שאין תורה כתורת ארץ ישראל ואין חכמה כחכמת ארץ ישראל, (בראשית ב, יב): שם הבדלח ואבן השהם, מקרא משנה תלמוד הלכות ואגדות. (בראשית ב, יג): ושם הנהר השני גיחון, זה מדי, שהעמידה את המן הרשע שמשך עסה כנחש, על שום (בראשית ג, יד): על גחוןך תלך. (בראשית ב, יג): הוא הסובב את כל ארץ כוש, שנאמר (אסתר א, א): מהודו ועד כוש. (בראשית ב, יד): ושם הנהר השלישי חדקל, זו יון, שהיא חדה וקלה בגזרותיה על ישראל, ואומר להם כתבו על קרן השור שאין לישראל חלק באלקי ישראל. והנהר הרביעי הוא פרז, זו אדום.

ממשיך המדרש ואומר – בברית בין הבתרים והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו. (בראשית טו, יב): נפלת, זו אדום, על שם (ירמיה מט, כא): מקול נפלים רעשה הארץ. ויש אומרים אימה, זו אדום, על שם (דניאל ז, ז): דחילה ואימתני. חשכה, זו יון. גדלה, זו מדי, על שם (אסתר ג, א): גדל המלך אחשוורוש.

למחות אפילו אותם שלא הגיעו לעשרים שנה מספר הכ"ף, אף עפ"י שאין בית דין של מעלה מענישים פחות מבן עשרים (שבת פט, ב יעו"ש), ועם כל זה לא הרגיש בו להתפלל, כדאיתא בזוהר חדש (פרשת נח, דף לח, ב) שאמר שיצא נח מן התיבה התחיל לבכות ולדבר לפני המקום, ואמר לו הקב"ה רעיא שטיא אילו היית עושה כן קודם לא היו מתים, יעוין שם באורך. ובחיבור אחר פרשתי במאמר זה מה היה דעתו של נח שאמר שיצא נתעורר לדבר בתפילה ולא קודם. עוד יש לומר, היה הוראת עשיית התיבה באות כ' הרומזת על כפרה, לרמז שעשיית התיבה יכפר עליו, ולכן מצוה לו לעשותה ואינו מצילו באחד ההרים הגבוהים, כדברי רז"ל (ילק"ש פרשת נח רמז נב) קינין תעשה את התיבה (בראשית ו, יד) מה הקן מכפר וכו'. ומכת מצרים באצבע המ"ם, על שכפרו באות מ"ם באומרם מי ה' (שמות ה, ב).

והלוחות נכתבו באצבע הנו"ן, משום שע"י קבלת הלוחות נבדלו ישראל מן האומות והיא אומה יחידה כנו"ן זה שאין לה זיווג, כדברי רז"ל (שמות רבה טו, ז) אות ה' ונ' אין להם זוג ככל האותיות שנאמר ה"ן עם לבדד ישכון (במדבר כג, ט). וזה נולד להם בעבור קבלת התורה פדיון נפשם של ישראל, הראה למשה באצבע הפ"א שמספר פ' שמונים כמספר הימים של שני פעמים שישב בהר לקבל התורה שהם פ', לרמז שאעפ"י שמורה על שיעור נתינת הפדיון, עם כל זה אינן מתכפרים כי אם בעסק התורה שטרם בה משה שמונים יום. עוד לרמז, שהתורה מכפרת יותר מהכל. צ' באצבע שעתיד לגאול את ישראל, לרמז שאין הקב"ה גואלם ועושה נקמה באדום וישמעאל כי אם בהיותם צדיקים, כדברי רז"ל (תנחומא בחקתי סימן ג') אם אין ישראל עושים תשובה אינן נגאליים, כנזכר בפרקים דלעיל (מ, מ"ו).

ניגש לנדבר השני:

כשהקב"ה ברא את העולם, נאמר – "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ".

אומר רש"י – בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראה ראשית.

העולם נברא בשביל ישראל ובשביל התורה. לפני שהקב"ה ברא את העולם הוא ייעד לעם ישראל ארבעה גלויות, כדי לזכר אותם – בבל, מדי, יון ואדום.

איפה זה מופיע בתורה לראשונה?

בפסוק השני בתורה – אחרי "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". אומרת התורה – "והארץ היתה תהו

נפלת, זו בבל, על שם (ישעיה כא, ט): נפלה נפלה בבל.

שואלים חז"ל - זו אדום, למה ? (ירמיה ה, ו): כי רבו פשעיהם עֲצָמוּ מִשְׁבוּתֵיהֶם. (דניאל ז, ו): חֲזָה הָיְתָה וְאָרוֹ אַחֲרֵי כְנֹמֶר, זו יוֹן, שֶׁהִיְתָה מַעֲמֶדֶת בְּגִזְרוֹתֶיהָ וְאוֹמֶרֶת לְיִשְׂרָאֵל כְּתָבוּ עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר שְׁאִין לָכֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הָבָא. (דניאל ז, ז): בְּאַתֵּר דָּנָא חֲזָה הָיְתָה בְּחֲזוֹי לִילְיָא וְאָרוֹ חִיּוֹה רְבִיעָא דְחִילָה וְאִימְתָּנִי וְתַקִּיפָא יִתְיָרָה, זו אדום.

מפנה אותנו המדרש לחלומו של דניאל, שמופיע בפרק ז'. דניאל חולם על ארבע רוחות שנושבות מארבע רוחות העולם, ומן הים עולות ארבעה חיות משונות זו מזו.

הראשונה נראית כאריה עם כנפיים של נשר. השניה נראית כמו דוב ושלוש צלעות בין שניה. השלישית נראית כמו נמר ולה כנפיים של עוף.

כל אלה, הם כנגד שלושת המלכויות - האריה כנגד בבל, הדוב כנגד מלכות פרס, והנמר כנגד מלכות יוון. על כל אלה הוא חלם בלילה אחד.

בלילה הנוסף הוא חלם חלום נוסף, על מפלצת איומה ונוראה. אני מתרגם את זה מארמית:

נראית לו חיה איומה ותקיפה, יש לה שיניים גדולות מאוד מברזל, אוכלת שוחקת ורומסת ברגליה, והיא המשונה מכל החיות שלפניה, ויש לה עשר קרניים. התבוננתי בקרניה, והקרן הקטנה עלתה בהן, ושלוש קרניים נפלו מפניה, ובקרן הקטנה היו עיניים כעיני אדם, והיה לה גם פה שדיבר גדולות.

לחיה הרביעית אין דמות. היא לא אריה, היא לא נמר והיא לא דוב. היא פשוט מפלצת. משהו אימתי בעל עשרה קרניים, בתוך קרן אחת יש עיניים... פחד פחדים !

אומרים לנו חז"ל - זה כנגד מלכות אדום.

כתוב ברמב"ן {פרשת בלק כד, כד} - וְצִים מִיד כְּתִים וְעֵנוּ אֲשׁוּר וְעֵנוּ-עֶבֶר וְגַם-הוּא עַדִּי אֲבָד. (לא בכל המהדורות תמצאו את זה, רק במהדורה של מוסד הרב קוק) והנה השלים דבריו באובדן כיתים, כי הם החיה הרביעית שתיכרת ביד המשיח, ודבר זה מפורסם, כי החיה הרביעית שראה דניאל, הוא רומא, אשר הגליתנו ואשר תאבד ביד המשיח.

הרמב"ן לא צריך לראיות שלנו, אבל מצאתי שתי ראיות לדבריו משני מדרשים:

אומר התנחומא {פרשת תזריע, אות ח} - אִים וְנוֹרָא הוּא, זֶה אָדָם, שְׁנֶאֱמַר: דְּחִילָה וְאִמְתָּנִי וְתַקִּיפָא וְגו' (דניאל ז, ז).

מדרש שני מצאתי {בראשית רבה, פרשה צט, אות ב} - יוֹסֵף כְּנֶגֶד מַלְכוּת אָדָם, זֶה בָּעַל קֶרְנִים וְזֶה בָּעַל קֶרְנִים. זֶה בָּעַל קֶרְנִים (דברים לג, יז): בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וְזֶה אָדָם בָּעַל קֶרְנִים (דניאל ז, כ): וְעַל קֶרְנֵיָא עֶשֶׂר דִּי בְּרָאשָׁה.

בפרשת ראה, כשהתורה מדברת על הבהמות הטהורות והטמאות, כותבת התורה שלשה בעלי חיים טמאים בפסוק אחד, ועוד בהמה טמאה אחת בפסוק נפרד.

אומרת התורה {דברים יד, ז} אַךְ אֵת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּעֵלִי הַגֵּרָה וּמִמִּפְרִי־הַפְּרָסָה הַשְּׁסוּעָה אֵת הַגִּמְלָה וְאֵת הָאֲרֻנָּבֶת וְאֵת הַשֶּׁפֶן כִּי מֵעֵלָה גֵּרָה הֵמָּה וּפְרָסָה לֹא הִפְרִיסוּ טַמְאִים הֵם לָכֶם...

ובפסוק נפרד את החזיר, שנאמר {שם, ח} וְאֵת הַחֲזִיר כִּי מִפְּרִיס פְּרָסָה הוּא וְלֹא גֵרָה טַמָּא הוּא לָכֶם...

אומר המדרש {ויקרא רבה, פרשה יג, אות ה} - מִשֶּׁה רָאָה אֵת הַמַּלְכִּיּוֹת בְּעֶסְוִקָן, (ויקרא יא, ד): אֵת הַגִּמְלָה, זו בָּבֶל, שְׁנֶאֱמַר (תהלים קלז, ח): אֲשֶׁר־יִשְׁשַׁלֵּם לָךְ אֵת גְּמוּלָךְ שְׁגָמַלְתָּ לָנוּ. (ויקרא יא, ה): אֵת הַשֶּׁפֶן, זו מְדִי. רַבְּנֵי יְהוּדָה בְּרַבִּי סִימּוֹן, רַבְּנֵי אֱמִיר מֵהַ שֶּׁפֶן הָזֶה יֵשׁ בּוֹ סִימְנֵי טַמָּאָה וְסִימְנֵי טְהוֹרָה, כֹּךְ הִיְתָה מַלְכוּת מְדִי מַעֲמַדַת צְדִיק וְרָשָׁע.

אמר רבי יהודה בְּרַבִּי סִימּוֹן דְּרִיּוֹשׁ הָאֲחֵרוֹן בְּנֵה שֶׁל אֶסְתֵּר הִיָּה, טְהוֹר מֵאֲמוֹ וְטַמָּא מֵאֲבִיו. (ויקרא יא, ו): וְאֵת הָאֲרֻנָּבֶת, זו יוֹן, אֲמוֹ שֶׁל תַּלְמִי אֲרֻנָּבֶת שְׁמָה* וכתבו לו את צעירת הרגלים ולא כתבו לו {ויקרא יא-ו} את הארנבת מפני שאשתו של תלמי ארנבת שמה שלא יאמר שחקו בי היהודים והטילו שם אשתי בתורה (מגילה ט, ב). וְאֵת הַחֲזִיר, זֶה אָדָם... ומה זכה החזיר שקיבל פסוק בנפרד ? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר שֶׁשְׁקוּלָה גְלוּת אָדָם כְּנֶגֶד שְׁלִשְׁתָּן. בקושי, ברשעות ובשעבוד. המלכות של אדום היא הארוכה מכולם, הקשה מכולם, ותימשך לאורך זמן יותר מכולם. לכן שלושת החיות הטמאות מקבלות פסוק אחד, ואילו החזיר מקבל פסוק בפני עצמו.

ולמה נקרא שמו חזיר ?

מביא המדרש כמה פירושים, נביא את הפירוש האחרון של המדרש - וְאֵת הַחֲזִיר, זו אָדָם, וְהוּא גֵרָה לֹא יָגֵר, שְׁאִינָה גוֹרֶרֶת מַלְכוּת אַחֲרֶיהָ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָה חֲזִיר, שְׁמַחֲזָרֶת עֶטְרָה לְבָעֲלֶיהָ שְׁעִתִּידָה לְהַחֲזִיר אֶת הַמַּלְכוּת בְּחֲזָרָה לְקַב"ה, הָדָא הוּא דְכָתִיב (עובדיה א, כא): וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהֵר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הָרָע עֲשׂוֹ וְהִיְתָה לָהּ הַמְּלוּכָה.

עד כאן דברי המדרש רבה.

רבותי, עוד שני שלבים:

בחלום הסולם, רואה יעקב אבינו מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו. הוא רואה מחזה, שבו ארבעה מלאכים עולים ויורדים.

אומר המדרש {פרקי דרבי אליעזר. פרק לה} - הראו סולם עומד מן הארץ ועד השמים, שנאמר {בראשית כח, יב} וַיַּחֲלֵם וַהֲנֵה סֹלֶם מִצֵּב אֶרֶץ. ומלאכי השרת עולים ויורדים בו, ורואין פניו של יעקב, ואומרים זה הפנים כפני החיה שבכסא הכבוד. אלו עולים ואלו יורדים, שנאמר {שם} וַהֲנֵה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. והראהו הקב"ה ארבע מלכויות מושלין ואובדין, והראהו שר מלכות בבל עולה שבעים עוקים {שליבים} ויורד, והראהו שר מלכות מדי עולה חמשים ושנים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות פרס עולה מאה ושמונים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות אדום עולה ואינו יורד, ואומר {ישעיה יד, יד} אָעֲלֶה עַל בְּמֹתַי עֵב אֲדַמָּה לְעֵלְיוֹן, אמר לו יעקב {שם, טו} אֵךְ אֵל שְׂאוֹל תּוֹרֵד אֵל יִרְכָּתִי בּוֹר נִבְהֵל יַעֲקֹב וְאָמַר - אפשר שאין לזה ירידה?!. אמר לו הקב"ה {עובדיה א, ד} אִם תִּגְבִּיהַּ כְּנֹשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכְבִים שִׁים קִנְךָ מִשֶּׁם אוֹרִידְךָ נָאִם ה' אֲפִילוֹ הוּא עוֹלָה אֲצִלְי, משם אני מורידו.

מהם המלכויות האלה? מה התפקידים שלהם? למה לזה הוקצבו 70 שנה, לזה 52 שנה, לזה 180 שנה, ולמלכות אדום כמעט כבר 1950 שנה? למה הגלות הזאת של עשר קרניים, כשכל קרן מסמלת מלכות?

לא סתם דניאל ראה מפלצת עם עשרה קרניים, שמכל קרן יוצאים עוד קרניים, תסתכלו במלבי"ם - כל קרן מסמלת מלכות. רומא, גרמניה, כולם מופיעים בחלומו של דניאל. עשר קרניים, הם עשר מלכויות. מה זה, מה התפקיד שלהם?

כדי להבין את הדברים, אנחנו נזקקים לדבריו של הרב דסלר זצ"ל בספרו {מכתב מאליהו, חלק ב', עמוד 50. חלק ג', עמוד 202}, שם מדבר הרב דסלר על מלכות אדום. הוא מביא את דברי המהר"ל {נצח ישראל} שמסביר את תפקידם של הגלויות.

כדי לבאר את הדברים, נאמר את דבריו בשפה שלנו:

כותב הרב דסלר - לכל אומה שאליה גלינו יש תפקיד. מהו התפקיד?

בכל אומה, אנחנו צריכים לתקן נקודה שראויה לתיקון אצלנו.

יש נקודה שבבל מתקנת, יש נקודה שמדי מתקנת, יש נקודה שיוון מתקנת ויש נקודה שאדום מתקנת. למה הכוונה? מה זה בא לתקן?

מביא הרב דסלר דברי גמרא {מסכת יומא פו. ב.} - היכי דמי בעל תשובה אמר רב יהודה כגון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה מחוי, כאשר הגיע לידו דבר שהוא היה ניכשל בו, ולאחר שעשה תשובה, הגיע לידו אותו דבר, והוא עמד בניסיון, זה סימן שהוא כבר מחוסן כנגד אותה עבירה.

כשהקב"ה אבחן בעם ישראל דבר שהוא לא טוב, הוא רוצה לחסן את האומה מפני אותו דבר שהיא נגועה בו, הוא מכניס אותה לגלות אצל אותה אומה, ושם באותו מקום עם ישראל מתקן את זה ויוצא משם מתוקן.

מביא הרב דסלר, שלכל אומה יש דבר מאפיין. יש שבעים אומות, זה שבעים כוחות, שבעים מאפיינים נפרדים.

הוא מביא על כך מדרש {ילקוט שמעוני, סוף פרשת וזאת הברכה} על הפסוק {לג, ב} ה' מְסִינִי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָרָה פֶּאֶרְן וְאַתָּה מִרְבֶּבֶת קִדְשׁ מִיָּמִינוּ {אשדת} אֲשֶׁר דָּת לְמוֹ.

כְּשֶׁנִּגְלָה הַמָּקוֹם לְתֵן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, לֹא עַל יִשְׂרָאֵל בְּלִבְד נִגְלָה, אֲלָא אֵף עַל אֲמוֹת הָעוֹלָם. בְּתַחֲלָה הֵלֵךְ אֲצֵל בְּנֵי עֶשָׂו, אָמַר: מְקַבְּלִים אַתֶּם אֶת הַתּוֹרָה? אָמְרוּ לוֹ: מַה כְּתִיב בָּהּ? אָמַר לָהֶם: "לֹא תִרְצָח" {שמות כ, יג}. אָמְרוּ לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, כָּל עֶצְמוֹן שֶׁל אוֹתָן אֲנָשִׁים, אֲבִיהֶם רֹצֵחַ הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַיִּדִים יְדֵי עֶשָׂו" {בראשית כז, כב}; וְעַל כֵּן הִבְטִיחוּ אֲבִיו: "וְעַל-חֲרֹבֶךָ תַּחֲיֶה" {שם, מ}. הֵלֵךְ אֲצֵל בְּנֵי עַמּוֹן, אָמַר לָהֶם: מְקַבְּלִין אַתֶּם אֶת הַתּוֹרָה? אָמְרוּ לוֹ: מַה כְּתִיב בָּהּ? אָמַר לָהֶם: "לֹא תִנְאָף" {שמות כ, יד}. אָמְרוּ לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, כָּל עֶצְמָה שֶׁל עֲרוֹה שְׁלֵחַן הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְתִהְיֶינָה שְׁתֵּי בָנוֹת-לוֹט מֵאֲבִיהֶן" {בראשית יט, לו}. הֵלֵךְ אֲצֵל בְּנֵי יִשְׁמַעֲאֵל, אָמַר לָהֶן: מְקַבְּלִין אַתֶּם אֶת הַתּוֹרָה? אָמְרוּ לוֹ: מַה כְּתִיב בָּהּ? אָמַר לָהֶם: "לֹא תִגְנוֹב" {שמות כ, טו}. אָמְרוּ לְפָנָיו רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, כָּל עֶצְמוֹן שֶׁל אֲבִיהֶם לִיסְטִים הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהוּא יְהִי פָּרָא אָדָם" {בראשית טז, יב}. לֹא הִיָּתָה אִמָּה שֶׁבָּאֲמוֹת שְׁלֹא הֵלֵךְ וְדָבַר וְדָפַק עַל פֶּתַחָהּ, שֶׁאִם יִרְצוּ יִקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה.

אומר הרב דסלר - לכל אומה יש מאפיין. אדום זה רצח, עמון ומואב זה ערוה, ישמעאל זה ליסטים. כשהקב"ה רצה לחסן אותנו, הוא הכניס אותנו לאותה אומה, כדי לתקן אותנו מאותה מידה של אותה אומה.

בית ראשון, מפני מה חרב? מפני עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, ואז הגלו אותנו לבבל, לאחר מכן הגלו אותנו לגלות מדי, ולאחר מכן הגלו אותנו לגלות יוון. הגלויות האלה אמורות לתקן, את העניין של עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים.

תשמעו מה כתוב בבעלי התוספות, פרשת בשלח:

בשעה שהיה ליעקב עימות עם עשו, קרא עשו לבנו אליפז, שהיה בנו מתמנה, ומבקש ממנו בקשה - תעשה לי טובה, תהרוג את אח שלי. בקשה לגיטימית שאבא מבקש מבן ☺

הלך אליפז והתייעץ עם אמא שלו - אמא, אבא אמר לי להרוג את יעקב, מה את אומרת?

אמרה לו תמנה - בני, יעקב גיבור ממך ויהרגך, אביך הרשע, אם לא שהיה ירא ממנו, היה הוא לבד הורג אותו. הוא שולח אותך כדי שאתה תמות!

תשמעו מה אומרת הרבנית תמנה לבן שלה - אם היה יכול לו, היה הורג אותו. הוא פוחד ממנו! לכן הוא שולח אותך, כדי שאתה תהיה הקרבן.

הלך אליפז ולקח ממנו את הבגדים והכסף.

חוזר לאבא שלו - "אבא, הבאתי לך את הבגדים של יעקב!"

"מה אעשה עם בגדים?! רציתי גופה! עזוב, זה לא עבודה".

הלך עשו וקרא לנכדו עמלק - "תשמע, אליפז לא עשה את העבודה, אני משביע אותך שתהרוג לי את יעקב! אם תהרוג את יעקב הבכורה תהיה שלך!"

נשבע לו עמלק שהוא הולך להשמיד את עם ישראל.

לפני שהוא הולך להשמיד את עם ישראל, הוא הולך לסבתא שלו, לרבנית תמנה - "סבתא, להרוג???"

אמרה לו תמנה - "אוי ואבוי לך אם תהרוג אותם! חוב גדול מוטל על זרעו של אברהם. הקב"ה נגלה לאברהם בברית בין הבתרים ואמר לו, וְעָבָדוּם וְעָנּוּ אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. אם תהרוג את יעקב, אין מי שירד למצרים לארבע-מאות שנה, ואז מי ירד?? אתה! אתה רוצה לרדת למצרים לארבע-מאות שנה, שיענו אותך?!"

"לא".

"אז אל תהרוג את יעקב!!!"

אמר עמלק - "בשביל מה אני צריך לרדת למצרים ולהשתעבד? אחכה שהם יצאו ממצרים ואז אבוא עליהם!"

וַיָּבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים, עֲכָשְׁיוּ הוּא בָּא!

מה אתה רוצה ממנו?! יש לך קו גבול משותף איתו?! יש לכם אותו שטח?!

אנחנו נמצאים עכשיו בגלות רביעית, שנקראת 'גלות אדום'. זוהי הגלות האחרונה, שעליה אומר רשב"י - בידוע, שעשו שונא ליעקב!

זוהי הגלות. הגלות היא שנאה!

נשאלת השאלה - מה פירוש הדבר שנאה?

כתוב בתורה, בפרשת נצבים {דברים ל, ז} **וְנָתַן ה' אֱלֹקֶיךָ אֶת כָּל הָאֱלֹת הָאֵלֶּה עַל אִיבֶיךָ וְעַל שְׂנְאֶיךָ אֲשֶׁר רָדְפוּךָ.**

אותו דבר תמצאו גם בפסוק בפרשת בהעלותך {במדבר י, לה} **קוֹמָה ה' וַיִּפְצוּ אִיבֶיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׂנְאֶיךָ מִפְּנֵיךָ.**

מה זה אויב ומה זה שונא?

אומר רשב"י - ויפוצו אויביך. המכנסין: וינסו משנאיך. אלו הרודפים: משנאיך. אלו שונאי ישראל, שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם, שנאמר (תהלים פג, ג) ומשנאיך נשאו ראש, ומי הם, על עמך יערימו סוד.

אויב, זה מי שנמצא איתך בקו גבול. אתה רב איתו על שטח.

מי נקרא שונא?

שונא, זה אדם שאין לך איתו שום דבר והוא שונא אותך!

אומר לנו רשב"י - עשו הוא שונא. בהלכה בידוע, שעשו שונא ליעקב!

אומר הרמב"ן - {בראשית כה, כג} שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָךְ. הודיע לה שלא תפחד כי בעבור שהיתה מעוברת תאומים הוא הריצוץ הזה בבטנה כי דרך נשים לה ויתכן שיאמר עוד כי בעבור היותם שני גוים שונאים ונלחמים זה בזה עשו בתחלת יצירתם מריבה רמז למה שיהיה ביניהם בסוף ועתה ינוחו ותמצא מנוח והשקט לנפשה.

איבה בין יעקב ועשו, ממתי?! עוד מהרחם!!!

נשאלת השאלה - למה אנחנו עדיין נמצאים במצב הזה, בגלות אדום?

בוא ותראה מה פירוש הדבר 'גלות של שנאה':

עשו שונא את יעקב אבינו, עוד מהרחם! כך כותב הרמב"ן.

כתוב בפרשת בשלח {שמות יז, ח} **וַיָּבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים.**

אין לעמלק שום קשר לעם ישראל. הם צריכים ללכת אלפי ק"מ כדי להילחם עם ישראל.

מה הם רוצים מישראל???

אומה יוצאת ממצרים, כל העולם פוחד מִישראל. אמרה רחב - כל העולם רועד ממכם !

עמלק בא. יש לו צוואה מהסבא קדישא עשו, הוא צריך להשמיד את ישראל. זו שנאה לשמה !

יעקב אבינו ידע שעשו שונא אותו, ולכן התפלל לקב"ה - ריבונו של עולם, אני יודע בהלכה, שעשו שונא אותי, אני יודע שזה לא יגמר ברומא, אני יודע שיהיו מסעי הצלב, אני יודע שיהיו גזירות ותהיה השואה הנוראה, שישימיו מיליוני אנשים, מתוך שנאה לשם שנאה... מבקש יעקב אבינו {מסכת מגילה ו, א-ב} - {תהילים קמ-ט} אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירמו סלה, אמר יעקב לפני הקב"ה רבונו של עולם אל תתן לעשו הרשע תאות לבו זממו אל תפק, זו גרממא של אדום שאלמלי הן יוצאין מחריבין כל העולם כולו.

לאומה הזאת שנקראת אדום, יש שנאה לישראל בלי הבנה. הלכה - עשו שונא ליעקב !!!

למה הם שונאים, מה הם רוצים מאיתנו ???

באחד הספרים על השואה קראתי, שאיזה גרמני אחד הלך להרוג יהודי. היהודי התחנן על נפשו.

אמר לו הגרמני - "אם תדע איזו עין שלי היא מזכוכית, אשחרר אותך !"

היהודי מסתכל ואומר - "העין הימנית היא מזכוכית !"
"נכון, איך ידעת ???"

"כי העין הזאת היא היחידה שלא שונאת אותי !"

כותב דסלר דבר נורא:

אם בית ראשון חרב בגלל גילוי עריות, עבודה זרה ושפיכות דמים, וכדי לתקן את שלושת הדברים האלה, היו צריכים לגלות לבבל, מדי ויוון, מגיע חורבן בית שני, שלאחריו מתחילה גלות אדום, ע"י שאדום קיבל אחיזה בבית המקדש השני והחריב אותו.

משאלת השאלה - למה ???

אומרת הגמרא {מסכת יומא ט, ב} - מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים ... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים.

כותב הרב דסלר - אם לכל אומה שאתה גולה אליה, יש ליקוי במידה מסוימת, ואת המידה הזאת אתה צריך לתקן אצלך, מה תתקן בגלות אדום ???

אדום, זאת האומה שאצלה תצטרך לתקן את השנאת חנם !

אתה שואל את עצמך - למה בידוע שעשו שונא ליעקב ?! התשובה היא - בידוע, כי יעקב שונא ליעקב ! הגלות הזאת באה, כי יעקב שונא ליעקב !

אם אתה הורג אחד את השני בחרב שבלשונך, כמו שהגמרא אומרת, שהרגו זה את זה בחרב שבלשונם, לקחת את החרב של "ועל-חרבך תחיה" של אדום, העברת אותו לחרב שבפה !

בידוע שעשו שונא ליעקב. זה בלי הסבר, בלי הבנה, כמו שאתם שונאים אחד את השני, בלי הסבר ובלי הבנה !

כותב השל"ה הקדוש {פרשת וישב} - זהו שאומר הנביא עובדיה {עובדיה, א, יח} וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֶשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקֶשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וְאָכְלוּם וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו כִּי ה' דִּבֶּר. מה כתוב כאן ?
אש זה ראשי תיבות - אהבה/אמת ושלום.
קש זה ראשי תיבות - קנאה ושלום.

כל זמן שתשרה קנאה ושנאה בעם ישראל, יאחזז בנו אדום ולא נוכל להיגאל מהם. וברגע שנתפוס את המידה של יעקב אבינו, של אמת ושלום, של אהבה ושלום, לא תהיה לעשו אחיזה בנו, ואז בוא תבוא הגאולה. איך ???
צריכים את הלהבה של יוסף - "וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֶשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקֶשׁ"

למה צריכים את יוסף ?! כי רק יוסף יכול לתת מענה לדבריו של עשו. למה ?

כתוב בתנחומא ישן {פרשת ויצא, אות טו} - אמר ר' שמואל בר נחמן, מסורת היא ביד בניו של עשו שאינם נופלים אלא ביד בניה של רחל. שאם באים השבטים לדון עם עשו ואומרים לו "למה רדפת את אחיך" ?

אומר להם עשו "תאמרו לי, ולמה אתם רודפים את יוסף" ? ואין להם מה להשיב.

בא יוסף אל עשו ושואל אותו - ולמה אתה שונא את אבא שלי ?!

ואין לו מה להשיב...

אומר לו יוסף - גם אם תאמר, שעשה לך אבא שלי רעה, אף אחי שילמו לי רעה ואני שילמתי להם טובה תחת רעה ! ומיד שותק עשו.

הכוח כדי לענות על השנאה שיש לעשו כלפי יעקב, נמצא רק בידיו של יוסף הצדיק !

אומרים חז"ל לבראשית רבה, פרשה עג, אות ז - **כיון שנולד יוסף נולד שטנו של עשו, שנאמר (בראשית ל, כה): ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולא רצ' ... למה ???**

כי יוסף הצדיק, הוא היחיד שיכל לענות לעשו תשובה "אדני, השנאה שלך בלתי מובנת!".

אם יבואו כל השבטים, יאמר להם עשו "כולכם שנאתם את יוסף, איך אתם באים אלי בטענות ?!"

היחיד שיכול לענות להם תשובה, זה יוסף הצדיק!

"והיה בית יעקב אש של אהבה/אמת ושלום ובית יוסף להבה כדי לכלות את ובית עשו לקש את הקנאה והשנאה של מלכות אדום כלפי ישראל"

אם ככה, נוכל בע"ה ללכת לשלב נוסף:

כתוב בחז"ל לבראשית רבתי לר' משה הדרשן - יוסף, היו אחיו שונאים אותו, והפך את השנאה לאהבה, ועשו הפך את האהבה לשנאה. יבוא יוסף ויפרע ממנו. עשו ביקש להרוג את אחיו ויוסף זן וכלכל את אחיו, וניחמם, שנאמר {מז, יב} **וַיַּכְלִל יוֹסֵף אֶת אֶבְיוֹ וְאֶת אָחָיו**. לפיכך אמר הקב"ה, יבוא יוסף שיש בו את כל המידות הטובות הללו, ויפרע מעשו שיש בו את כל המידות הרעות. ולכך, כשנולד יוסף, שהוא שטנו של עשו, מיד אמר ללבן **'שלחני'**.

מכאן אנחנו רוצים לעבור לפסח:

איך אפשר לעבור לפסח, אם בקושי הספקנו לאכול סופגניות ?! ☺ בואו ונראה:

מצאתי מרגלית נפלאה ששווה מיליונים!

כל השיחה שאמרנו עכשיו, מתחילתה ועד סופה, איתה מסיימים את ההגדה של פסח.

אני מדבר על ביאורו של הגאון מוילנה, על **חד גדיא**.

נסביר את הפיוט לא כפשוטו, אלא כפי שמבאר אותו הגאון מוילנה:

"חד גדיא חד גדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא חד גדיא".

הביאור הפשוט, שמתחנכים עליו כבר מאות שנים - **חד גדיא**, זה יוסף הצדיק.

למה קוראים לי גדי ?

כי גדי זה גימטריא 17, ויוסף היה בן 17 שנה כשירד למצרים.

דזבין אבא בתרי זוזי. מה זה 'בתרי זוזי' ?

אומרת הגמרא {מסכת שבת י, ב} - ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.

מגיעה הגמרא למסקנה - אל תפנק אף אחד, כי זה מביא לשנאה !

בא הגאון מוילנה ושואל שאלה עצומה - אם הכוונה בגדי ליוסף, זה אמור להיות רק **גדיא** אחד, למה בעל ההגדה אומר פעמיים **חד גדיא** ?

אם הוא אומר פעמיים, צריך להבין למה הוא התכוון. נאמר פעמיים **חד גדיא**, כי הוא לא התכוון ליוסף

נשאלת השאלה - אז על מי מדברים ?

אומר הגאון מוילנה רעיון נפלא - בשעה שרבעה אמנו ביקשה מיעקב אבינו, להביא לה **שני גדיי עזים טבים**.

אומרים חז"ל {פרקי דרבי אליעזר, פרק לב} - הלך והביא שני גדיי עזים וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק ? והלא די לו באחד, שנאמר צדיק אוכל לשובע נפשו . אלא אחד כנגד הפסח ואחד לעשות לו מטעמים לאכול.

ומה זה 'טבים'???

אומר המדרש לבראשית רבה, פרשה סה, אות יד - **טבים, רבי חלבו אמר טובים לה, שעל ידן את נוטל את הברכות. וטובים לבניך, שעל ידן הוא מתכפר להם ביום הכפורים, דכתיב (ויקרא טז, ל): כי ביום הזה יכפר וגו'.**

ע"י שני השעירים האלה, זכינו גם לברכות שבירך יצחק את יעקב, וגם לשני הקרבנות של יום הכיפורים.

שואל הגאון מוילנה - איך זכה יעקב אבינו לברכה, הרי הוא לא בכור, לכאורה זה בא לו בגניבה ?

ואומר - דזבין אבא בתרי זוזי - הוא קנה את הבכורה בשני זוזים - נתן לו להם **ונזיד עדשים**. באמצעות הלחם ונזיד העדשים, הוא קנה את הבכורה.

אומר הגאון מוילנה - את הברכות שקיבל יעקב אבינו מיצחק, הוא העביר ליוסף, וגם נתן לו את הבכורה. את אותה בכורה שקנה יעקב אבינו מעשו, לקח מראובן והעביר ליוסף, שנאמר {דה"א ה, א} **וַבְּנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחֻלּוֹ יִצְוֵי אָבִיו נִתְּנָה בְּכֹרְתוֹ לְבְנֵי יוֹסֵף בֶּן יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְהַתִּיחַשׁ לַבְּכֹרָה**.

כותב הגאון מוילנה - ס"מ הוא שרו של עשו, ושור עם הכולל (507), עולה בגימטריא - 'עשו סמא"ל' (507=376+131), הוא שרו של עשו.

כתוב בזוהר הקדוש {פרשת וישב} - **יְהִי בְּיָהוֹן קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בִּידָא דְּמֵאן דְּסָנִי לֹון שְׁנָאת חֲנָם** הקב"ה מסר אותנו ביד מי ששונאים שנאת חנם, ואלו אדום הדא הוא דְּכְתִיב בְּאֲדוֹם, (יחזקאל לה) **יֵעַן הָיִיתָ לְךָ אֵיבָת עוֹלָם וַתִּגְרַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חָרֵב.**

מלכות אדום שונאים אותנו שנאת חנם. הלכה בידוע - עשו שונא ליעקב. למה ???

כי יש בינו שנאת חנם. זה נתן להם את האפשרות להחריב את בית המקדש השני !

ממשיך הגאון מוילנה ואומר - **וְאַתָּה הַשּׁוֹחֵט יִגִּיעַ הַשּׁוֹחֵט** שהוא משיח בן-יוסף וְשֹׁחֵט לְתוֹרָא ויהרוג את אדום. שהרי אמרו חז"ל - אין עשו נופל, אלא ביד צאצאיה של רחל. ולכן חייב להגיע קודם כל משיח בן-יוסף, וְשֹׁחֵט לְתוֹרָא ולהוריד את מלכות אדום.

לכן לא יכול לבוא קודם משיח בן-דוד, כי הוא שייך ללאה, למלכות יהודה. הוא לא יכול להכניע את אדום. לכן צריכים שיהיו שני משיחים - משיח ראשון, משיח בן-יוסף שהוא יחריב את מלכות אדום.

כותב המהרש"א {מסכת סוכה נב} - בגאולה העתידה, בתחילה יבוא משיח בן-יוסף להושיע את ישראל, כמו שכתוב **וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אִשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֵשָׂו לְקֵשׁ**, שאין זרעו של עשו כלה אלא ע"י משיח בן-יוסף. אבל, ע"י עובדי הכוכבים הרבים שיגיעו לירושלים, יהרג משיח בן-יוסף, ולא תהיה גאולה שלמה עד שיבוא משיח בן-דוד.

אם ככה, נוכל להבין את המשך ה- **חַד גְּדִיא:**

וְאַתָּה מְלָאךְ הַמּוֹת וְשֹׁחֵט לְשׁוֹחֵט - מי זה מלאך המוות ?

אומר רש"י - אלו אותם אומות העולם, שיבואו במלחמת גוג ומגוג.

במפרשים האחרים כתוב - זה אותו מלאך ס"מ, שיכנס בתוך אַרְמִילוֹס ויהרוג את משיח בן יוסף.

ואז יבוא משיח בן-דוד, ביחד עם הקב"ה ויגאל אותנו !

שולח יעקב אבינו מלאכים לעשו - **כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדֹנִי לַעֲשׂו** ... **וְיִהְיֶה לִי שׁוֹר** משיח בן יוסף וְחֲמוֹר משיח בן דוד.

יוצא, ש- **אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב יוֹסֵף**, כל מה שיעקב קיבל בתור בכור, הוא העביר ליוסף. גם את הבכורה וגם את הברכות.

באותו רגע שהאחים ראו שיוסף קיבל גם את הבכורה וגם את הברכות, התחילו לקנא בו. לא בגלל שני סלעים מילת, אלא בגלל שהוא קיבל שני דברים - **דְּזָבִין אַבָּא בְּתָרֵי זוּזֵי** - בכורה וברכה.

ומה קרה לאחר מכן ?

"וְאַתָּה שׁוֹנֵא וְאַכְלָה לְגִדִּיא" . שוֹנֵא זה החתול.

כותב הגאון מוילנה - החתול, הוא בעל-החיים הקנאי ביותר. לכן ממשילים חז"ל את הקנאה שהיתה לאחים כלפי יוסף - **וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אֶחָיו**, בחתול.

"וְאַתָּה שׁוֹנֵא וְאַכְלָה לְגִדִּיא" - כתוצאה מהקנאה של האחים כלפי יוסף, התגלגל הדבר וירדו למצרים.

וְאַתָּה כָּלְבָא פִּרְעָה וְנִשְׁךְ לְשׁוֹנֵא את השבטים. **וְאַתָּה חוֹטְרָא** המטה של משה **וְהִכָּה לְכָלְבָּא** והביא עשר מכות על פרעה ומצרים.

המדרש אומר {ילקוט שמעוני, פרשת חקת} - {תהילים קי, ב} **מִטָּה עֲזָךְ יִשְׁלַח ה' מִצִּיּוֹן רֶדֶה בְּקֶרֶב אֲיֹבֶיךָ** זה המטה שהיה בידיו של יעקב אבינו, שנאמר {בראשית לב, יא} **בְּמִקְלֵי עֲבָדֵי אֶת הַיֶּדֶן הַזֶּה**, וזה המטה שהיה ביד יהודה, שנאמר {בראשית לח, יח} **חֲתֹמֶךָ וּפְתִילֶךָ וּמִטָּךְ אֲשֶׁר בְּיָדְךָ**, והוא היה ביד משה, שנאמר {שמות ד, יז} **וְאַתָּה הַמִּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ**, והוא היה ביד אהרון, שנאמר {שמות ז, י} **וַיִּשְׁלַח אֶהָרֹן אֶת מִטָּהוּ**. הוא היה ביד דוד, שנאמר {שמואל א, יז-מ} **וַיִּקַּח מִקְלּוֹ בְּיָדוֹ**, והוא היה ביד כל מלך ומלך, עד שחרב בית המקדש ...

"וְאַתָּה נוֹרָא וְשָׂרָף לְחוֹטְרָא" הגיעה האש של בית המקדש הראשון, ושרפה את המטה. אין מטה, אין בית המקדש !

מה היכולת שלנו לשרוד, בזמן שאין בית מקדש ?

אומר הגאון מוילנה - לאחר שחרב בית המקדש הראשון, התחילה הפריחה של התורה שבע"פ, שהגיעה מבבל. **וְאַתָּה מִיָּא** הכוונה לתורה שבע"פ **וְכִבְּה לְנוֹרָא** וכיבתה את האש של העבודה זרה.

וְאַתָּה תוֹרָא ובאה מלכות אדום שנקראת 'שור' **וְשִׁתָּה לְמִיָּא** שהחריבה את בית המקדש השני.

למה מלכות אדום נקראת 'שור' ?

כולנו מצפים לנבואה שהתנבא הנביא עובדיה בפרשה שלנו
(עובדיה א, כא) {ועלו מושיעים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הָרָעָה
וְהִיִּתָּה לָהּ הַמְּלוּכָה.

כולנו יודעים שמלכות אדום היא המלכות שמסיימת את
הגלות. איך נתקן אותה ???

מגלה לנו הרב דסלר - הגלות האחרונה באה משנאת חינוך.
היא באה מהלכה, שבידוע עשו שונא ליעקב. ברגע שנקיים
אהבת חינוך, תסור הקנאה, תבוא הַאֵשׁ של אִמָּת, אֶהְבֶּה
וְשָׁלוֹם, של מלכות יעקב אבינו - והיה בית יעקב לַאֵשׁ, ואז
בית יוסף יהיה להבה, שהיא אהבת חינוך, היא זאת שתיקח
את עשו ותהפוך אותו לקש.

אומר לו יעקב אבינו - אני שולח לך את שני המשיחים - משיח
בן-יוסף ומשיח בן-דוד. שני אלה, יגאלו אותנו בגאולה
השלמה!

אומרים חז"ל - 43 פסוקים על מלכות אדום. כל זה, כהכנה
לקראת בואו של משיח צדקנו.

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה עה, אות ד} - (בראשית
לב, ד): אֶרֶץ שְׁעִיר שָׂדֶה אָדָם, הוּא אָדָם, וְתִבְשִׁילוּ אָדָם,
וְאַרְצוּ אֶדְמָה, גְּבוּרֵי אֶדְמִים, לְבוֹשׁוּ אֶדְמִים, וּפֹרַעַ מִמֶּנּוּ
אָדָם בְּלִבוֹשׁ אָדָם. הוּא אָדָם (בראשית כה, כה): וַיֵּצֵא
הָרֹאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי. תִּבְשִׁילוּ אָדָם, (בראשית כה, ל): הֲלַעֲיִטְנִי
נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה. אֶרְצוּ אֶדְמָה (בראשית לב, ד):
אֶרֶץ שְׁעִיר שָׂדֶה אָדָם. גְּבוּרֵי אֶדְמִים (נחום ב, ד): אֲנִשִּׁי
חֵיל מִתְּלַעִים וּגּוֹ'. וּפֹרַעַ מִמֶּנּוּ אָדָם (שיר השירים ה, י):
דּוֹדִי צֶחַ וְאָדָם, בְּלִבוֹשׁ אָדָם (ישעיה סג, ב): מְדוּעַ אָדָם
לְלִבוֹשָׁךְ.

יהי רצון שנזכה לזה בע"ה, במהרה בימינו אמן ואמן !!!